

Farvekraft ad helvede til!

Jens Søndergaard
1895-1957

Lærervejledning

Farvekraft ad helvede til! - Jens Søndergaard 1895-1957

Undervisningsmateriale til mellemtrinnet (4.-6. klassesetirn)

Lærervejledning

Jens Søndergaards Museum, 2014.

Copyright: Jens Søndergaards Museum

Tekst og opgaver: Gunnar Gregersen, Lars Mathiesen og Inger Bjørn Knudsen

Layout: Inger Bjørn Knudsen

Indhold

Om maleren Jens Søndergaard	side 4
Jens Søndergaards Museum og skoler	side 5
Fagsamarbejder.....	side 6
Opgave: Find malerierne	side 7
Opgave: Malebog	side 8
Opgave: Find 5 fejl	side 9
Opgave: Tegneserie.....	side 10

Om maleren Jens Søndergaard

Jens Søndergaard (1895-1957) var en væsentlig skikkelse i det danske kunstmiljø i midten af 1900-tallet.

Han var ekspressionist og er mest kendt for sine farvemættede landskabsmalerier.

Jens Søndergaard blev som ung udlært håndværksmaler. Han forsøgte sig senere på kunstakademiet i København. Han holdt dog hurtigt op, da han havde et andet syn på kunst end de etablerede professorer. Søndergaard gik sine egne kunstneriske veje. Med sin frie og uakademiske malestil var han med til at indføre nye normer i dansk kunst. Han sansede direkte i naturen for at opnå den intensitet og farvekraft, han ønskede i sine værker.

Han skildrede det danske landskab med de farver, som hørte landskabet til. I grønne, brune og blå nuancer malede han egnen ved Bovbjerg, hvor han i en lang årrække havde sommerhus lige ud til havet.

Vintrene tilbragte Søndergaard i København. Han havde atelier på Rådhuspladsen og herfra stammer en række billeder, som viser den travle by med sporvogne, biler og fodgængere.

Jens Søndergaards billeder fra København er vinterbilleder. Så snart foråret kom, rejste han rundt til sine sommerboliger ved Lynæs, Stenbjerg og Bovbjerg. Her kunne Søndergaard fordybe sig i sine yndlingsmotiver: Skrænterne, havet, det åbne landskab og landsbyen.

"Han kan jo ikke male..." Sådan var der mange, der sagde om Jens Søndergaard, da han fik sit gennembrud. Han blev dog en af de få danske kunstmålere, der opnåede stor anerkendelse, mens han levede.

Hvis du vil vide mere....

Appen "Jens Søndergaards Verden": Gennem billeder, lyd og video fortælles om Jens Søndergaards kunst og virke. Appen er ikke rettet specielt mod skoler, men kan sagtens inddrages i undervisningen og være med til at uddybe og krydre den almindelige undervisning. Udvilket til iPhone. Udarbejdet af Jens Søndergaards Museum og Heltborg Museum.

Jens Søndergaards Museums hjemmeside: www.jenssoendergaard.dk.

"Jens Søndergaard - portræt af en maler" film af Jørgen Vestergaard 1995. (Kan ses på filmcentralen.dk)

Jytte Nielsen et.al.: "Jens Søndergaards Thy - På Thisted Bibliotek", 2014

Inger Bjørn Knudsen et.al. : "Jens Søndergaard - med blyant, pen og pensel", 2010

"Pastorale - om maleren Jens Søndergaard", udg. af Museum Sønderjylland, 2009

"Jens Søndergaard digte", udg. Jens Søndergaards Museum, 2009

Jytte Nielsen: "Jens Søndergaard og Landet mod Nordvest", 1995

Grete Zahle: "Himlens spejl", 1994

"Thylands maler Jens Søndergaard" red. Villy Dall, Fyrspillerne i Sydthy 1992

Henry Bailum: "Jens Søndergaard og hans venner", 1962

Flemming Madsen et. al.: "Jens Søndergaard", 1957

Jens Søndergaards Museum og skoler

At se Jens Søndergaards malerier er en oplevelse for de fleste uanset alder og forudsætninger. Skoler er meget velkomne på Jens Søndergaards Museum, og undervisning udføres af museets faste formidlere. Undervisningen har fokus på Jens Søndergaards liv, karriere og kunst. Vi vil gerne have, at I ringer i forvejen, så vi kan aftale de forskellige detaljer i forbindelse med besøget, og så undervisningen kan tilpasses den enkelte klasse så godt så muligt. I tilknytning til undervisningen tilbyder museet billedkunstrelaterede opgaver samt materialer og vejledning i skitsetegning. Museets skoletjeneste vil gerne være behjælpelig med input til planlægning af længere billedkunstforløb med udgangspunkt i Jens Søndergaards univers.

Museet har sammensat det undervisningsmateriale du her sidder med til faget billedkunst. Materialet kan både bruges i forbindelse med et besøg på museet, men kan også sagtens bruges, selvom der ikke er mulighed for at komme på museet. Bagerst i elevhæftet findes en "malerisamling", som kan bruges til at løse opgaverne, hvis der ikke er mulighed for at komme på museet og opleve de rigtige værker. Dette undervisningsmateriale er udarbejdet til mellemtrinnet, men opgaverne ville også kunne bruges til elever i indskoling.

Ved udarbejdelsen af opgaverne og tilrettelæggelsen af dette undervisningsmateriale er der lagt vægt på at understøtte faglige mål, idet eleven blandt andet for mulighed for at opnå billedkundskab:

- ved at forholde sig oplevende, iagttagende og undersøgende til Søndergaards billeder og beskrive billedernes indhold og historie i billedsamtaler
- ved at undersøge, analysere og vurdere Søndergaards billedsproglige udtryk
- ved at eksperimentere med periodens genrer og teknikker
- ved at udbygge kendskabet til farvelæreprincipper ud fra Søndergaards brug af f.eks. kontrastfarver
- ved at arbejde med kombination af tekst og billede.

Opgaverne kan dermed give en forståelse for Jens Søndergaards kunstneriske univers og malemåde og være inspiration og afsæt til børnenes egen billedfremstilling.

Fagsamarbejder

Jens Søndergaards kunst og museets udstilling rummer en række tværfaglige læringspotentialer og emner for fagsamarbejder. Her kan f.eks. arbejdes med dansk og fremmedsprog. Museets beliggenhed ved Bovbjerg kan desuden give inspiration til naturfag og historie.

DANSK OG FREMMEDSPROG

Jens Søndergaards billeder er velegnede til opgaver i dansk og fremmedsprog. Hans værker rummer mange fortællinger, som det er oplagt at digte videre på. Eleven kan derfor f.eks. få til opgave at:

- skrive et digt, en stil eller en novelle om et af malerierne
- fortælle om et af Jens Søndergaards værker

Kun fantasien og aldersgruppen sætter grænser. Museets miljø giver endvidere mulighed for at arbejde med andre medier som foto, video og lyd.

Samlet er dette med til at understøtte de faglige mål, idet eleven har mulighed for at:

- bruge talesproget i samtale omkring Søndergaards malerier
- udtrykke fantasi, følelser, tanker og viden
- lytte aktivt til formidleren og følge op med spørgsmål og respons
- udvikle ordforråd, begreber og faglige udtryk

NATURFAG OG HISTORIE

Udover at gå på opdagelse i det "Søndergaardske" landskab indbyder området ved Bovbjerg også til at arbejde med naturfag og historie. Naturen omkring Bovbjerg rummer spændende fortællinger om havet, kysten, landskabet, geologien, planter og vejrlig. For eksempel er Bovbjerg det eneste sted i landet, hvor man kan se et tværsnit af isens hovedopholdslinje under sidste istid. De stejle skrænter er resultatet af århundreders kystnedbrydning, og det er da også ved Bovbjerg, at arbejdet med kystbeskyttelse i Danmark begyndte.

Det nærliggende "Bovbjerg Minimuseum" omhandler geologi og strandinger. Og på Bovbjerg Fyr kan man få viden om søfart, forlis, fyrets funktion og livet på fyret.

Selve landsbyen Ferring har de sidste årtier forandret sig markant, og man kan iagttage og forklare samfundsmæssige forandringer. Jens Søndergaard valgte ikke Bovbjerg for at få arbejdsro. På hans tid var her badehotel, høfdebyggeri og en levende landsby med mange erhvervsdrivende.

Samlet er der mulighed for at sammensætte forskellige tværfaglige forløb, hvor faglige mål tilgodeses ved f.eks. at:

- eleverne får mulighed for at tilegne sig viden om vigtige naturgivne og kulturskabte levevilkår, samtidig med, at de kan finde spor fra fortiden
- eleverne ved selvsyn kan opleve de problemstillinger og sammenhænge, der knytter sig til den vestjyske natur

Opgave:

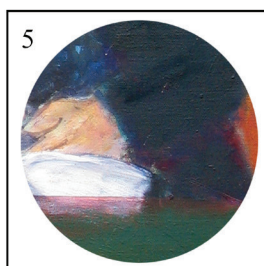
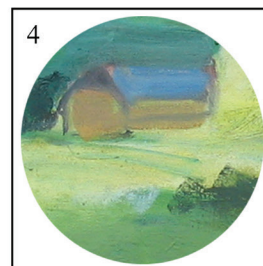
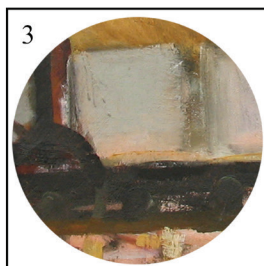
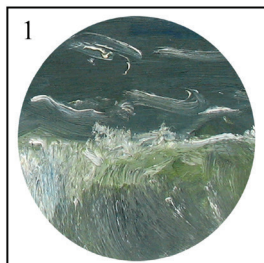
Find maleriet

Arket med de seks cirkler er udsnit fra nogle af Jens Søndergaards billeder. Print arket ud og lad eleverne gå på jagt i "malerisamlingen" - enten på museet eller i elevhæftet. Eleverne skal finde ud af hvilke malerier udsnittene stammer fra og notere maleriets titel ved det rigtige udsnit. Løsningen findes bagerst i elevhæftet.

Denne opgave giver eleven mulighed for at:

- fordybe sig og forholde sig oplevende, iagttagende og undersøgende til malerier af Jens Søndergaard

Opgaven kan udbygges i undervisningen hjemme på skolen ved at eleverne selv vælger udsnit af Jens Søndergaards malerier, som klassekammeraterne efterfølgende skal finde.

Opgave:

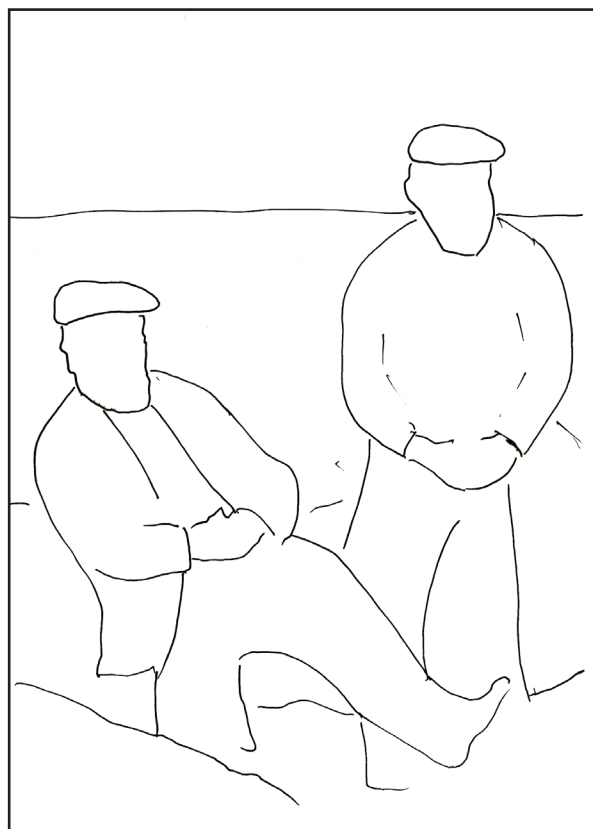
Malebog

Print hele eller dele af "malebogen" ud. Gerne på stort papir (A3). Eleverne skal kigge på Jens Søndergaards malerier i "malerisamlingen" og male egne værker derudfra. Opgaven går ud på at eleverne skal prøve kræfter med at blande farverne, så de ligner Jens Søndergaards. Eleverne kan også efterligne Jens Søndergaards maleteknik og bruge samme penselstrøg. Fordelen ved "malebogen" er, at eleverne kan fokusere på farverne frem for motivet og kompositionen.

Denne opgave giver eleven mulighed for at:

- afprøve elementære farveblandinger
- udbygge kendskabet til farvelæreprincipper
- undersøge, analysere og vurdere egne og andres billedsproglige udtryk
- eleven udfordres til at eksperimentere med forskellige perioders genre, formsprog og teknikker

Opgaven kan i undervisningen hjemme på skolen udbygges ved, at eleverne skal arbejde med at placere figurer i egne billedkompositioner og udarbejde malebogsforslag til hinanden.

Opgave:

Find 5 fejl

Opgaven "Find 5 fejl" er velkendt fra andre sammenhænge. Eleverne skal finde fejl i seks malerier af Jens Søndergaard. Der er to udgaver af det samme billede, men ved det ene er der lavet fem ændringer. Det er en god ide, at printe billederne ud, så eleverne kan tegne en cirkel omkring fejlen. Når opgaverne er løst kan eleverne sammenligne med løsningerne bagerst i elevhæftet.

Der kan ved denne opgave arbejdes med mange forskellige billedsproglige principper. Hvad der inddrages i opgaven tilpasses klassetrin og erfaringsgrundlag. Udover at skærpe iagttagelsesevnen kan eleven her vurdere, hvordan de fem fejl ændrer billedet.

- Hvad sker der med kompositionen?
- Betyder ændringerne noget for perspektivet?

Opgaven indbyder endvidere til samtale omkring Jens Søndergaards brug af komplementærfarver

Opgaven kan i undervisningen hjemme på skolen udbygges ved at lade eleverne selv foretage små ændringer og derved få mulighed for selv at prøve kræfter med komposition, perspektiv og komplementærfarver i egen billedfremstilling.

Opgave:

Tegneserie

I denne opgave skal eleverne tegne deres egne tegneserier med udgangspunkt i et af Jens Søndergaards malerier. De skal vælge et maleri i malerisamlingen bagerst i elevhæftet og bruge deres fantasi. Lav gerne tegneserien i A3 størrelse.

Opgaven er tænkt som inspiration til at:

- Arbejde med kombination af tekst og billede
- Afprøve elementære farveblandinger
- Udbygge kendskabet til farvelæreprincipper
- Undersøge, analysere og vurdere egne og andres billedsproglige udtryk
- Eleverne udfordres til at eksperimentere med forskellige perioders genrer, formsprog og teknikker.

Opgaven kan også bruges som inspiration til fremstilling af f.eks. plakater, eller der kan inddrages andre medier i arbejdet med at kombinere tekst og billeder.

